

GŁÓWNY INSPEKTORAT OCHRONY ŚRODOWISKA

WYKONAWCZY PROGRAM PAŃSTWOWEGO MONITORINGU ŚRODOWISKA na rok 2026

MONITORING JAKOŚCI POWIETRZA

Hanna Kończal

Główny Inspektor

Ochrony Środowiska

/ – podpisany elektronicznie/

Warszawa, 2025

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

„Wykonawczy Program Państwowego Monitoringu Środowiska na rok 2026. Monitoring jakości powietrza” stanowi wypełnienie obowiązku wynikającego z art. 4a ust. 1 pkt 5 oraz art. 23 ust. 18 ustawy z dnia 20 lipca 1991r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425).

Program został opracowany w Departamencie Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Przepisy prawne dotyczące realizacji zadań w ramach monitoringu jakości powietrza.....	4
3. Zadania realizowane w roku 2026 w ramach monitoringu jakości powietrza.....	6
4. Działania na rzecz zapewnienia jakości badań prowadzonych w ramach monitoringu jakości powietrza.....	27
5. Udostępnienie informacji w zakresie monitoringu jakości powietrza.....	28
6. Realizacja projektów na rzecz Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie monitoringu jakości powietrza.....	29

Załącznik 1.	Tabela 1. Wykaz stanowisk pomiarowych monitoringu jakości powietrza funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w roku 2026 (arkusz excel)
Załącznik 2.	Tabela 2. Liczba stanowisk pomiarowych monitoringu jakości powietrza funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i stanowisk uzupełniających w roku 2026 (arkusz excel)
Załącznik 3.	Tabela 3. Wykaz stanowisk pomiarowych monitoringu jakości powietrza planowanych do uruchomienia w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w roku 2026 (arkusz excel)
Załącznik 4.	Tabela 4. Wykaz stanowisk pomiarowych monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w roku 2026 (arkusz excel)
Załącznik 5.	Tabela 5. Wykaz stacji pomiarowych monitoringu jakości powietrza, na których w roku 2026 będą prowadzone badania równoważności pomiarów pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 (arkusz excel)
Załącznik 6.	Tabela 6. Wykaz pasywnych stanowisk pomiarowych NO ₂ monitoringu jakości powietrza planowanych do uruchomienia w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w roku 2026 (arkusz excel)
Załącznik 7.	Mapa lokalizacji stacji pomiarowych monitoringu jakości powietrza funkcjonujących oraz planowanych do uruchomienia w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w Polsce w roku 2026
Załącznik 8.	Wykaz stosowanych skrótów

1. Wprowadzenie

Zadaniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) określonym w art. 4a ust. 1 pkt 5 i art. 23 ust. 19 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425), dalej ustawa o IOŚ, jest opracowanie wykonawczych programów państwowego monitoringu środowiska. Zgodnie z art. 23 ust. 18 ww. ustawy o IOS, zakres zadań PMŚ jest określany w wykonawczych programach państwowego monitoringu środowiska dla poszczególnych komponentów, dalej WPPMŚ. Niniejszy WPPMŚ w zakresie monitoringu jakości powietrza dotyczy działań przewidzianych do realizacji w roku 2026. Działania te, w 2026 roku będą związane z kontynuowaniem realizacji zadań wynikających z obecnie obowiązującego prawa oraz transponowaniem do prawa polskiego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2024/2881 z dnia 23 października 2024 roku w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 2881 z 20.11.2024) i wdrażaniem jej postanowień.

2. Przepisy prawne dotyczące realizacji zadań w ramach monitoringu jakości powietrza

Prawo polskie:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) – skrót stosowany w dokumencie: ustawa Poś;
- ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 425) – skrót stosowany w dokumencie: ustawa IOŚ;
- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. z 2024 r. poz. 870);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 listopada 2022 r. w sprawie sposobu obliczania wskaźników średniego narażenia oraz sposobu oceny dotrzymania pułapu stężenia ekspozycji (Dz. U. z 2022 r. poz. 2430);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2012 r. w sprawie krajowego celu redukcji narażenia (Dz. U. z 2012 r. poz. 1030);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 r. Nr 16 poz. 87);

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie systemu informatycznego Inspekcji Ochrony Środowiska „Ekoinfonet” (Dz. U. z 2020 r. poz. 2386);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 czerwca 2025 r. w sprawie udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie oraz o częstotliwości ich aktualizacji (Dz. U. z 2025 r. poz. 838).

Prawo Unii Europejskiej:

- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2024/2881 z dnia 23 października 2024 roku w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 2881 z 20.11.2024) – skrót stosowany w dokumencie: dyrektywa AAQD;
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. U. UE. L. z 2008 r. poz. 152 z 11.06.2008);
- dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, niklu, rtęci i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. U. UE. L. z 2005 r. poz. 23 z 26.01.2005);
- dyrektywa Komisji (UE) 2015/1480 z dnia 28 sierpnia 2015 r. zmieniająca niektóre załączniki do dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE i 2008/50/WE ustanawiających przepisy dotyczące metod referencyjnych, zatwierdzania danych i lokalizacji punktów pomiarowych do oceny jakości powietrza;
- decyzja wykonawcza Komisji 2011/850/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiająca zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do systemu wzajemnej wymiany informacji oraz sprawozdań dotyczących jakości otaczającego powietrza.

Konwencje międzynarodowe i inne dokumenty:

- Konwencja w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości (Dz. U. 1985 nr 60 poz. 311);
- protokół do Konwencji z 1979 r. w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości, dotyczący długofalowego finansowania wspólnego programu monitoringu i oceny przenoszenia zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości w Europie (EMEP) (Dz. U. 1988 nr 40 poz. 313);
- program monitoringu Bałtyku (COMBINE) w ramach Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Dz. U. 2000 nr 28 poz. 346);
- Konwencja Wiedeńska o Ochronie Warstwy Ozonowej (Dz. U. 1992 nr 98 poz. 488).

3. Zadania realizowane w roku 2026 w ramach monitoringu jakości powietrza

ZADANIA NOWE:

Nowe zadania monitoringu jakości powietrza będą związane z transpozycją i wdrażaniem dyrektywy AAQD:

Zadanie: Udział w pracach legislacyjnych związanych z transpozycją postanowień dyrektywy AAQD dotyczących monitoringu jakości powietrza do prawa krajowego

Dyrektywa AAQD wprowadza nowe regulacje, których celem jest osiągnięcie dalszej stopniowej poprawy jakości powietrza. GIOŚ będzie kontynuował współpracę z MKiŚ w zakresie prowadzonych prac legislacyjnych związanych z transpozycją do prawa polskiego postanowień dyrektywy AAQD. Zakłada się, że wynikiem tych prac będą nowe regulacje dotyczące pomiarów i ocen jakości powietrza, wykorzystania metod modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu, informowania społeczeństwa o wysokich stężeniach zanieczyszczeń powietrza oraz sposobu i zakresu obliczania wskaźników średniego narażenia.

Zadanie: Ocena jakości powietrza za rok 2025 wg kryteriów określonych w dyrektywie AAQD

GIOŚ w 2026 roku wykona roczną ocenę jakości powietrza za rok 2025 w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych i docelowych określonych w dyrektywie AAQD.

Celem realizacji zadania jest uzyskanie dla wszystkich stref w kraju informacji o poziomach substancji w powietrzu dla roku 2025, w odniesieniu do kryteriów oceny jakości powietrza określonych w dyrektywie AAQD. W ramach oceny zostanie wykonana identyfikacja obszarów wymagających poprawy jakości powietrza – tzw. obszarów przekroczeń, na których przekroczone są normy jakości powietrza określone dyrektywą AAQD. Podstawą do oceny będą wyniki pomiarów jakości powietrza wykonanych w ramach PMŚ oraz wyniki modelowania wykonanego dla nowych kryteriów dyrektywy AAQD przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy (IOŚ-PIB). Ocena ta zostanie wykonana wyłącznie w odniesieniu do kryteriów odnoszących się do ochrony zdrowia ludzi dla następujących substancji: pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Modelowanie matematyczne na potrzeby tej oceny zostanie wykonane dla pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, dwutlenku azotu, dwutlenku siarki i ozonu. Szczegóły realizacji wspomagania rocznej oceny jakości powietrza metodą modelowania matematycznego zawarto w zadaniu: ***Wspomaganie systemu rocznych ocen jakości powietrza oraz wieloletnich ocen jakości powietrza dla lat 2021-2025 metodami modelowania matematycznego zgodnie z kryteriami dyrektywy AAQD*** (str. 8).

Wyniki oceny jakości powietrza wykonanej za rok 2025, w odniesieniu do poziomów dopuszczalnych i docelowych określonych w dyrektywie AAQD zostaną przekazane do MKiŚ oraz do zarządów województw w terminie do 30 czerwca 2026 r.

Zadanie: *Wieloletnia ocena jakości powietrza dla lat 2021-2025, na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu wykonywania rocznych ocen jakości powietrza*

Obowiązek wykonywania wieloletnich ocen jakości powietrza w strefach wynika z art. 7 dyrektywy AAQD.

Wieloletnia ocena jakości powietrza obejmująca lata 2021-2025 będzie wykonana według kryteriów i wymagań dyrektywy AAQD, w odniesieniu do układu stref określonego w ustawie transponującej zapisy dyrektywy AAQD do prawa polskiego lub w projekcie tych przepisów. Ocena zostanie wykonana w odniesieniu do progów oszacowania określonych dla poszczególnych substancji w dyrektywie AAQD.

Celem wykonania wieloletniej oceny będzie wskazanie obszarów, na których występują przekroczenia lub istnieje prawdopodobieństwo przekroczenia normatywnych stężeń zanieczyszczeń. Ocena ta stanowi podstawę do określenia wymaganych metod oceny jakości powietrza (np. pomiar, modelowanie matematyczne) na danym obszarze, a także do określenia minimalnej liczby stanowisk pomiarowych dla każdego zanieczyszczenia w poszczególnych strefach. Wyniki oceny wieloletniej będą również podstawą do zaprojektowania systemu pomiarów jakości powietrza w każdej strefie zgodnie z wymaganiami dyrektywy AAQD.

Podstawą do wykonania oceny wieloletniej będą wyniki pomiarów jakości powietrza z lat 2021-2025 wytworzone w ramach PMŚ. Ocena zostanie wykonana w oparciu o kryteria odnoszące się do ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślinności i ekosystemów naturalnych dla następujących substancji: pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀.

W ocenie oprócz wyników pomiarów, wykorzystane będą wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu wykonanego przez IOŚ-PIB. dla następujących substancji: pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, oraz arsenu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Szczegóły realizacji wspomaganie ocen jakości powietrza metodą modelowania matematycznego zawarto w zadaniu: ***Wspomaganie systemu rocznych ocen jakości powietrza oraz wieloletnich ocen jakości powietrza dla lat 2021-2025 metodami modelowania matematycznego zgodnie z kryteriami dyrektywy AAQD*** (str. 8).

Zadanie zostanie wykonane w terminie do 30 września 2026 r.

Zadanie: *Ocena narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} i NO₂ dla potrzeb monitorowania wskaźników średniego narażenia za rok 2025*

Celem realizacji zadania jest odzwierciedlenie narażenia ludności na działanie pyłu zawieszonego PM_{2,5} i NO₂. W ramach zadania, dla wszystkich jednostek terytorialnych

średniego narażenia¹ w kraju, zostaną opracowane informacje o wartości wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} i NO₂ dla roku 2025.

Obliczenia zostaną wykonane zgodnie z wymogami dyrektywy AAQD. W ramach oceny narażenia zostanie wykonana analiza dotrzymania wymogu redukcji średniego narażenia² oraz celu średniego stężenia ekspozycji³ w poszczególnych jednostkach terytorialnych średniego narażenia. Oceny narażenia będą wykonane dla obszarów tła miejskiego znajdujących się na całym obszarze jednostki terytorialnej średniego narażenia. Podstawą do oceny będą wyniki pomiarów wykonanych w latach 2023-2025 w ramach PMŚ. Zadanie zostanie wykonane przez GIOŚ.

Realizacja zadania przewidziana jest do dnia 30 czerwca 2026 r. Wyniki oceny narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} oraz NO₂ zostaną przekazane do MKiŚ.

Zadanie: *Wspomaganie systemu rocznych ocen jakości powietrza oraz wieloletnich ocen jakości powietrza dla lat 2021-2025 metodami modelowania matematycznego zgodnie z kryteriami dyrektywy AAQD*

a. Roczna ocena jakości powietrza

Modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza za rok 2025 według kryteriów dyrektywy AAQD, o którym mowa w art. 7 oraz w załączniku II dyrektywy AAQD, wykona IOŚ-PIB. Dane emisyjne do tego modelowania zapewni KOBiZE funkcjonujący w strukturach IOŚ-PIB.

Modelowanie matematyczne na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza według dyrektywy AAQD zostanie wykonane dla zanieczyszczeń: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, ozonu, benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀.

Wyniki modelowania, w tym obszary przekroczeń wyznaczone dla każdego parametru statystycznego, każdego zanieczyszczenia i każdej strefy, w której został przekroczony poziom dopuszczalny, poziom docelowy wraz z liczbą ludności zamieszkałej na obszarze przekroczeń wyznaczoną dla każdej strefy, zostaną przekazane do GIOŚ w terminie do 15 kwietnia 2026 r.

GIOŚ przeanalizuje wyniki modelowania stężeń zanieczyszczeń powietrza wykonywanego przez IOŚ-PIB, pod kątem ich wykorzystania dla potrzeb wykonania oceny jakości powietrza za rok 2025, według kryteriów dyrektywy AAQD i w przypadku pozytywnego wyniku tej analizy, wyniki modelowania zostaną wykorzystane w rocznej ocenie jakości powietrza.

¹ Jednostka terytorialna średniego narażenia – oznacza część terytorium państwa członkowskiego wyznaczoną przez to państwo członkowskie do celów określenia wskaźnika średniego narażenia odpowiadającą regionowi NUTS 1 lub NUTS 2 zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L. 154 z 21.6.2003) lub połączenie co najmniej dwóch sąsiadujących regionów NUTS 1 lub NUTS 2, pod warunkiem, że ich łączna wielkość jest mniejsza niż całe terytorium tego państwa członkowskiego i nie przekracza 85 000 km².

² Wymóg redukcji średniego narażenia – oznacza procentowe ograniczenie średniego narażenia ludności jednostki terytorialnej średniego narażenia wyrażone wskaźnikiem średniego narażenia, ustalone w celu ograniczenia szkodliwych skutków dla zdrowia ludzkiego, które należy osiągnąć w danym okresie i które po tym okresie nie powinno być przekraczane.

³ Cel średniego stężenia ekspozycji – oznacza poziom wskaźnika średniego narażenia, który należy osiągnąć w celu ograniczenia szkodliwych skutków dla zdrowia ludzkiego.

b. Wieloletnia ocena jakości powietrza

Obowiązek wykonywania w 2026 roku modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu na potrzeby wieloletniej oceny jakości powietrza dla lat 2021-2025 wynika z zapisów art. 7 oraz załącznika II dyrektywy AAQD.

Celem realizacji zadania jest uzyskanie rozkładu przestrzennego stężeń zanieczyszczeń dla potrzeb określenia odpowiedniego sposobu oceny jakości powietrza w strefach.

IOŚ-PIB wykona modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu na potrzeby wieloletniej oceny jakości powietrza dla lat 2021-2025 w odniesieniu do układu stref określonego w ustawie transponującej zapisy dyrektywy AAQD do prawa polskiego lub w projekcie tych przepisów. Modelowanie zostanie wykonane dla: pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu oraz arsenu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀.

GIOŚ w ramach współpracy z IOŚ-PIB w zakresie realizacji niniejszego zadania będzie weryfikował informacje dotyczące emisji zanieczyszczeń do powietrza zawarte w Centralnej Bazie Emisyjnej (zadanie: **Weryfikacja informacji o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do powietrza znajdujących się w Centralnej Bazie Emisji zanieczyszczeń do powietrza prowadzonej przez KOBiZE, dla potrzeb modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu** – str. 21).

IOŚ-PIB przekaze do GIOŚ w terminie do 15 czerwca 2026 r. wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb wieloletniej oceny jakości powietrza dla każdego ww. zanieczyszczenia i każdej strefy, z uwzględnieniem progów oszacowania określonych w dyrektywie AAQD, wraz z informacją o zastosowanym modelowaniu i raportem dotyczącym zapewnienia i kontroli jakości w zakresie wykonanego modelowania oraz zbiorem danych o emisjach zanieczyszczeń do powietrza wykorzystanych w modelowaniu w podziale na województwa, strefy i powiaty oraz źródła emisji.

Wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń za rok 2025 wraz z metadanymi dotyczącymi stacji na potrzeby modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu, zostaną przekazane do IOŚ-PIB zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (opisane w zadaniu: **Wspomaganie systemu rocznych ocen jakości powietrza metodami modelowania matematycznego** – str. 20). Natomiast wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń za lata 2021-2024 wraz z metadanymi stacji zostaną przekazane przez GIOŚ do IOŚ-PIB do 31 marca 2026 r.

Zadanie: Prace nad utworzeniem superstacji i systemu pomiarów nowych zanieczyszczeń, np. cząstek ultradrobnych (UFP) i węglowego aerozolu absorbującego (BC)

W celu wspierania naukowego zrozumienia wpływu zanieczyszczeń na zdrowie ludzkie i środowisko oraz zgodnie z zaleceniami WHO, dyrektywa AAQD obliguje kraje do utworzenia na obszarach tła miejskiego i tła pozamiejskiego superstacji monitorujących zanieczyszczenia dotychczas niemonitorowane w ramach prawodawstwa UE, takie jak: cząstki ultradrobne

(UFP) wraz z pomiarem rozkładu wielkości cząstek aerozolu, węglowy aerozol absorbujący (BC), amoniak czy potencjał utleniający (oksydacyjny) pyłu zawieszonego.

Prace koncepcyjne nad utworzeniem superstacji, w tym zdefiniowaniem wymagań pomiarowych w zakresie UFP i BC oraz sposobu powiązania superstacji z istniejącą infrastrukturą pomiarową, GIOŚ będzie prowadzić we współpracy z jednostkami naukowymi (IGF PAN i Uniwersytet Wrocławski – platformami obserwacyjnymi ACTRIS) w celu wykorzystywania wyników badań prowadzonych w ramach projektu ACTRIS (Infrastruktura badawcza do badania aerozoli, chmur oraz gazów śladowych) w zakresie pomiarów aerozoli technikami in-situ oraz z IOŚ-PIB.

Wykonywane będą również analizy w zakresie potrzebnych zmian narzędzi informatycznych w celu gromadzenia, przetwarzania i zapewnienia możliwości udostępniania wyników pomiarów nowych substancji.

Zadanie: *Badania oddziaływania transportu na stężenia NO₂ metodą próbników pasywnych*

Celem zadania jest pozyskanie dodatkowych informacji o oddziaływaniu transportu na stężenia NO₂ w sąsiedztwie dróg. Badania te zostaną wykorzystane na potrzeby analizy możliwości uzyskania odroczeń od dotrzymania terminów osiągnięcia poziomów dopuszczalnych NO₂ określonych w dyrektywie AAQD.

W ramach prac związanych z wdrażaniem dyrektywy AAQD w roku 2026 GIOŚ przeprowadzi dodatkowe badania stężeń NO₂ metodą próbników pasywnych w miastach o dużym natężeniu ruchu samochodów. Badania te zostaną wykorzystane na potrzeby oceny jakości powietrza za rok 2026. Jednocześnie prowadzone będą badania mające na celu wykazanie równoważności metody pasywnej z metodą referencyjną. Badania równoważności prowadzone będą na wybranych stacjach pomiarowych, na których w roku 2026 funkcjonować będą referencyjne pomiary NO₂. W załączniku 6 zawarto szczegółowy wykaz pasywnych stanowisk pomiarowych planowanych do uruchomienia z początkiem 2026 r.

Zadanie: *Określenie reprezentatywności stanowisk pomiarowych funkcjonujących w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska*

Wymóg określania reprezentatywności stanowisk pomiarowych funkcjonujących w ramach PMŚ jest związany m.in. z koniecznością określania obszarów o wysokich stężeniach zanieczyszczeń zarówno na potrzeby ocen jakości powietrza, jak i informowania o jakości powietrza. Wymóg ten wynika zarówno z obecnie obowiązujących przepisów prawa jak i z dyrektywy AAQD.

W roku 2026 zostanie wyznaczona reprezentatywność stanowisk pomiarowych funkcjonujących w ramach PMŚ oraz stanowisk planowanych do uruchomienia w roku 2027. Reprezentatywność stanowisk pomiarowych funkcjonujących, jak i stanowisk planowanych, będzie wyznaczana według nowego sposobu określonego w dokumencie technicznym pn. „Air quality modelling for air quality policy” opracowanym na zlecenie Komisji Europejskiej (KE).

Modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb określenia reprezentatywności stanowisk pomiarowych funkcjonujących w ramach PMŚ, o którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 5 ustawy – Poś, wykonuje, zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy Poś, IOŚ-PIB. Dane emisyjne do tego modelowania zapewni KOBiZE funkcjonujący w strukturach IOŚ-PIB.

W terminie do 29 maja 2026 r. GIOŚ przekaze do IOŚ-PIB informację o:

- a) nowych stanowiskach pomiarowych pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, które rozpoczęły funkcjonowanie w roku 2025 lub w roku 2026, dla których należy wyznaczyć reprezentatywność;
- b) stanowiskach pomiarowych pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ funkcjonujących w roku 2026 i które funkcjonowały w latach wcześniejszych na potrzeby wyznaczenia ich reprezentatywności na okres kolejnych pięciu lat;
- c) nowych stanowiskach pomiarowych planowanych do uruchomienia w roku 2027.

W terminie do 31 października 2026 roku IOŚ-PIB określi reprezentatywność dla stanowisk pomiarowych, o których mowa powyżej, i w tym terminie przekaże do GIOŚ informację o reprezentatywności stanowisk pomiarowych oraz informację o zastosowanym modelowaniu wraz z raportem dotyczącym zapewnienia i kontroli jakości w zakresie wykonanego modelowania oraz zbiorem danych o emisjach zanieczyszczeń do powietrza wykorzystanych w modelowaniu, w podziale na województwa, strefy i powiaty oraz źródła emisji.

Zadanie: *Raportowanie danych do Komisji Europejskiej w systemie Reportnet3*

Raportowanie danych o jakości powietrza do KE wynika z zapisów art. 23 dyrektywy AAQD.

GIOŚ odpowiada za coroczne przekazywanie do KE określonych zestawów danych o jakości powietrza. Równoległe z wejściem w życie dyrektywy AAQD (w IV kwartale 2026 r.) w Europejskiej Agencji Środowiska (EAŚ) prowadzone będą prace nad wdrożeniem nowego systemu raportowania Reportnet3. Wdrożenie to będzie poprzedzone opracowywaniem nowych testów kontroli jakości danych oraz pracami nad utworzeniem referencyjnego zbioru danych. EAŚ planuje wdrożenie nowego systemu sprawozdawczości Reportnet3 w IV kwartale 2026 r. Oznacza to, że obowiązki sprawozdawcze obejmujące zestawy danych dotyczące systemu oceny jakości powietrza planowanego na 2027 rok, przekazywane do KE w grudniu 2026 r., realizowane będą w narzędziu Reportnet3.

Dyrektywa AAQD wprowadza rozszerzony zakres obowiązków sprawozdawczych, jednocześnie EAŚ prowadzi prace nad zmianą formatów i struktury raportowanych danych. Dotychczas wykorzystywane formaty xml i gml zostaną zastąpione prostszymi formatami – csv i geotiff. Zakłada się ponadto przejście z dotychczasowego systemu raportowania danych dwukrotnie w ciągu roku, na rzecz ciągłego utrzymywania referencyjnego zbioru danych i jego bieżącej aktualizacji. Powyższe zmiany będą wymagały wprowadzenia modyfikacji w bazie danych JPOAT3,0 GIOŚ, służącej do automatycznego generowania raportów do KE. W roku 2026 planowane jest rozpoczęcie prac nad modyfikacją tej bazy w celu jej dostosowania do nowego systemu raportowania Reportnet3 i wymagań dyrektywy AAQD w ramach realizacji projektu, o którym mowa w rozdziale 6 pkt. 2.

ZADANIA KONTYNUOWANE:

Zadania kontynuowane w ramach monitoringu jakości powietrza będą obejmowały:

Zadanie: *Badania i roczne oceny jakości powietrza w strefach*

Obowiązek wykonywania pomiarów i ocen jakości powietrza w ramach PMŚ wynika z art. 89-94 ustawy Poś transponującej do prawa polskiego wymagania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE, dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE oraz dyrektywy Komisji (UE) 2015/1480.

Celem realizacji zadania jest uzyskanie dla wszystkich stref w kraju informacji o poziomach substancji w powietrzu w odniesieniu do kryteriów oceny jakości powietrza, identyfikacja obszarów wymagających poprawy jakości powietrza – tzw. obszarów przekroczeń, a następnie monitorowanie skuteczności działań podejmowanych w ramach planów i programów ochrony powietrza w odniesieniu do poprawy stanu powietrza na obszarach przekroczeń.

GIOŚ w roku 2026 będzie kontynuował, wraz z jednostkami włączonymi do PMŚ, wykonywanie pomiarów stężeń: pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10, stosując metody badawcze określone w prawie krajowym.

Wyżej wymienione pomiary będą wykonywane w sposób ciągły (pomiar automatyczny⁴) lub systematyczny (pomiar manualny⁵) w strefach, w których poziomy stężenie są wyższe od górnego progu oszacowania oraz w aglomeracjach o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys. W pozostałych strefach można będzie wykonywać mniej intensywne pomiary lub dokonać oceny za pomocą innych metod, takich jak: modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu, czy obiektywne szacowanie. Metody te mogą stanowić również uzupełnienie pomiarów najwyższej jakości (automatycznych i manualnych) w aglomeracjach i strefach, gdzie obserwowane są stężenia powyżej górnego progu oszacowania. Pomiary automatyczne i/lub manualne będą prowadzone na ok. 290 stacjach w Polsce tak, aby zapewnić odpowiednie pokrycie roku pomiarami zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu.

Sieć monitoringu jakości powietrza została opracowana w oparciu o wyniki oceny pięcioletniej wykonanej w 2024 r., zgodnie z art. 88 ust. 2 ustawy Poś. Szczegółowy wykaz stanowisk pomiarowych monitoringu jakości powietrza funkcjonujących w roku 2026 oraz prowadzony na nich zakres badań zawiera załącznik 1. W załączniku 2 zawarto sumaryczne zestawienie informacji zawartych w załączniku 1. Lista stanowisk planowanych do uruchomienia w roku 2026, wraz z planowanym zakresem badań została zawarta w załączniku 3, a mapę z lokalizacją funkcjonujących i planowanych do uruchomienia stacji zamieszczono w załączniku 7.

Dane ze stacji będą gromadzone w wojewódzkich bazach danych CAS i bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0, działających w ramach SI EKOINFONET i będą zasilać

⁴ Pomiar ciągły prowadzony analizatorami automatycznymi (wyniki pomiarów o jednogodzinnym czasie uśredniania).

⁵ Pomiar manualny prowadzony pobornikami pyłu z wymiennymi filtrami (wyniki pomiarów o 24-godzinnym czasie uśredniania).

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

system oceny jakości powietrza. Ponadto, zgodnie z wymogami dotyczącymi raportowania, dane ze stacji będą na bieżąco przekazywane do EAŚ.

Mając na uwadze zapewnienie bieżącej informacji o jakości powietrza dla potrzeb informowania społeczeństwa oraz organów odpowiedzialnych za zarządzanie jakością powietrza, a także zapewnienie terminowego wykonania rocznych ocen jakości powietrza, wyniki pomiarów będą przekazywane do bazy danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 zgodnie z następującym harmonogramem:

- a) do 5 lutego za poprzedni rok kalendarzowy, w którym były wykonywane pomiary – zweryfikowane roczne serie wyników pomiarów poziomów dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, ozonu i tlenu węgla;
- b) do 20 lutego za poprzedni rok kalendarzowy, w którym były wykonywane pomiary – zweryfikowane roczne serie wyników pomiarów poziomów benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀;
- c) do 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy – zweryfikowane roczne serie wyników pomiarów poziomów pozostałych substancji w powietrzu, oprócz prekursorów ozonu;
- d) do 30 kwietnia za poprzedni rok kalendarzowy – zweryfikowane roczne serie wyników pomiarów poziomów prekursorów ozonu prowadzonych na stacji „Zielonka”;
- e) do 25 każdego miesiąca za poprzedni miesiąc kalendarzowy – wstępnie zweryfikowane miesięczne serie wyników pomiarów poziomów substancji w powietrzu uzyskanych za pomocą metod automatycznych i manualnych, z wyjątkiem wyników pomiarów składu chemicznego pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, rtęci całkowitej w stanie gazowym i depozycji całkowitej substancji rozumianej jako masa całkowita zanieczyszczeń, która przedostaje się z atmosfery na powierzchnię ziemi, na określonym obszarze, w danym czasie;
- f) do 60 dni od końca miesiąca, w którym były wykonywane pomiary – wstępnie zweryfikowane miesięczne serie wyników pomiarów poziomów substancji w pyłe zawieszonym PM₁₀;
- g) do 90 dni od końca miesiąca, w którym były wykonywane pomiary – wstępnie zweryfikowane miesięczne serie wyników pomiarów: poziomów substancji w pyłe zawieszonym PM_{2,5}, depozycji całkowitej;
- h) niezwłocznie – niezweryfikowane wyniki pomiarów ze stanowisk pomiarowych na których prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary stężeń zanieczyszczeń.

Modelowanie matematyczne w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, dwutlenku azotu, tlenków azotu, dwutlenku siarki i ozonu na potrzeby wspomagania oceny jakości powietrza za rok 2025, będące uzupełnieniem pomiarów wysokiej jakości, wykonane zostanie przez IOŚ-PIB. Szczegóły realizacji wspomagania rocznej oceny jakości powietrza metodą modelowania matematycznego zawarto w zadaniu: **Wspomaganie systemu rocznych ocen jakości powietrza metodami modelowania matematycznego** (str. 20).

Na podstawie uzyskanych danych, zgodnie z art. 89 ust 1 ustawy Poś, w terminie do 30 kwietnia 2026 r. GIOŚ wykona roczną ocenę jakości powietrza w strefach zdefiniowanych w ww. ustawie, wraz z klasyfikacją stref wg kryteriów określonych rozporządzeniem w sprawie

dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu i identyfikacją obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych oraz poziomów celów długoterminowych. Ocena zostanie wykonana w odniesieniu do pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Oceny jakości powietrza za rok 2025 dla poszczególnych województw w ww. terminie zostaną przekazane do właściwych zarządów województw.

Wyniki badań i rocznej oceny jakości powietrza będą wykorzystane w kraju przez zarządy województw do opracowania/aktualizacji programów ochrony powietrza w strefach wskazanych do ich wykonania oraz do monitorowania skuteczności wcześniej opracowanych programów.

Wyniki pomiarów i ocen jakości powietrza za rok 2025 posłużą do wypełnienia obowiązków sprawozdawczych wynikających z prawa wspólnotowego, tj. decyzji Komisji Europejskiej 2011/850/UE oraz wytycznych KE do tej decyzji. Raport w zakresie wyników rocznej oceny jakości powietrza obejmujący: układ stref, system oceny, metody oceny, wyniki pomiarów i wyniki modelowania oraz wyniki oceny (klasyfikacji stref i sytuacji przekroczeń), zostanie przekazany do KE poprzez EAŚ w terminie do 30 września 2026 r. Natomiast raport w zakresie planowanego systemu oceny jakości powietrza na rok 2027 obejmujący: układ stref, system oceny, metody oceny i plan pomiarów, zostanie przekazany do KE poprzez EAŚ w terminie do 31 grudnia 2026 r. Raportowanie to opisano w zadaniu: **Raportowanie danych do Komisji Europejskiej w systemie Reportnet3** – str. 11.

Ponadto, zweryfikowane i zatwierdzone dane pomiarowe za rok 2025 wraz z klasyfikacją stref zostaną przekazane do GUS do 26 października 2026 roku.

Na podstawie rocznych ocen jakości powietrza wykonanych dla poszczególnych województw, GIOŚ opracuje zbiorczą ocenę jakości powietrza za rok 2025 w skali całego kraju w terminie do 31 października 2026 r. i będzie ona udostępniona na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ. Na portalu tym udostępniane będą również na bieżąco informacje na temat stanowisk pomiarowych, wyniki pomiarów jakości powietrza, wyniki rocznych ocen jakości powietrza, a także inne informacje dotyczące pomiarów i ocen jakości powietrza.

Zadanie: Informowanie o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu

Jednym z głównych celów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE jest obowiązek zapewnienia informacji o stężeniach zanieczyszczeń powietrza opinii publicznej. W prawie polskim obowiązek informowania o ryzyku wystąpienia przekroczenia lub wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu wynika z art. 94 ust. 1b i 1c ustawy PoŚ.

Celem zadania realizowanego przez GIOŚ, jest bieżące informowanie o ryzyku przekroczenia lub przekroczeniu norm jakości powietrza dla pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, ozonu, benzenu, tlenku węgla oraz ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, czyli zanieczyszczeń podlegających rocznym ocenom jakości powietrza

Ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego (dotyczy: pyłu zawieszonego PM₁₀, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i ozonu) lub poziomu informowania (dotyczy: pyłu zawieszonego PM₁₀ i ozonu) określone jest w oparciu o automatyczne pomiary jakości powietrza wykonywane w ramach zadania: **Badania i roczne oceny jakości powietrza w strefach** (str. 12) oraz prognozy jakości powietrza wykonywane przez IOŚ-PIB w ramach zadania: **Krótkoterminowe prognozy zanieczyszczenia powietrza** (str. 22), a także prognozy meteorologiczne prezentowane w ogólnodostępnych serwisach internetowych (np. meteo.imgw.pl). Przekroczenie poziomu alarmowego (dotyczy: pyłu zawieszonego PM₁₀, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i ozonu) lub poziomu informowania (dotyczy: pyłu zawieszonego PM₁₀ i ozonu) określone jest w oparciu o automatyczne pomiary jakości powietrza wykonywane w ramach zadania: **Badania i roczne oceny jakości powietrza w strefach** (str. 12).

Ryzyko wystąpienia przekroczenia oraz przekroczenie poziomu dopuszczalnego (dotyczy: pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla, tlenków azotu oraz ołowiu w pyłe zawieszonym PM₁₀) lub poziomu docelowego (dotyczy: metali ciężkich (arsenu, kadmu, niklu) i benzo(a)pirenu oznaczanych w pyłe zawieszonym PM₁₀ oraz ozonu) określone jest w oparciu o pomiary jakości powietrza wykonywane w ramach zadania: **Badania i roczne oceny jakości powietrza w strefach** (str. 12).

W przypadku stwierdzenia w danym dniu ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego GIOŚ przygotowuje powiadomienie zawierające informacje, o których mowa w art. 93 ust. 2 ustawy Poś. Powiadomienia te do godziny 10:00 przekazywane są do właściwego wojewódzkiego centrum zarządzania kryzysowego, zarządu województwa i MKiŚ.

Jednocześnie, w przypadku stwierdzenia w danym dniu ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM₁₀, GIOŚ przygotowuje i przekazuje do godziny 8:00 informację do Rządowego Centrum Bezpieczeństwa (RCB).

W przypadku stwierdzenia ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego lub poziomu docelowego zanieczyszczeń w powietrzu, GIOŚ niezwłocznie przygotowuje powiadomienie zawierające informacje, o których mowa w art. 93 ust. 2 ustawy Poś i przekazuje je do właściwego wojewódzkiego centrum zarządzania kryzysowego i zarządu województwa.

Zadanie: *Monitoring tła miejskiego pod kątem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w pyłe zawieszonym PM₁₀*

Obowiązek wykonywania pomiarów składu pyłu pod kątem zawartości WWA wynika z art. 4 ust. 8 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, niklu, rtęci i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu.

Celem zadania jest monitorowanie WWA w pyłe zawieszonym PM₁₀ w odniesieniu do benzo(a)pirenu zawartego w tym pyłe, dla którego został określony poziom docelowy, ze względu na udowodnione właściwości rakotwórcze. Benzo(a)piren uznawany jest bowiem za reprezentanta całej grupy związków zbudowanych z kilku skondensowanych pierścieni aromatycznych. Zadanie będzie realizowane przez GIOŚ.

W 2026 r. na jednej stacji monitoringu tła miejskiego w województwie, na której prowadzi się pomiary pyłu zawieszonego PM₁₀ i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀, będą

kontynuowane pomiary benzo(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(j)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu i dibenzo(a,h)antracenu w pyłe zawieszonym PM₁₀.

Szczegółowe informacje dotyczące lokalizacji stanowisk pomiarowych, na których prowadzone będą w roku 2026 pomiary benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(j)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu i dibenzo(a,h)antracenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ zawiera załącznik 1.

Dane z monitoringu tła miejskiego pod kątem WWA będą gromadzone w wojewódzkich bazach danych CAS i bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 i będą zasilać system oceny jakości powietrza. Ponadto, zgodnie z wymogami dotyczącymi raportowania, będą przekazywane do bazy danych EAŚ.

Wyniki badań WWA wykonanych w roku 2026 r. posłużą do sporządzenia przez GIOŚ w 2027 r. krajowej rocznej oceny zanieczyszczenia powietrza WWA w Polsce.

Jednocześnie, w roku 2026, w oparciu o wyniki pomiarów WWA wykonanych w roku 2025, wykonana zostanie ocena zanieczyszczenia powietrza WWA w Polsce za rok 2025.

Zarówno krajowa roczna ocena zanieczyszczenia powietrza WWA w Polsce za rok 2025, jak i wyniki pomiarów, będą udostępnione na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ.

Zadanie: *Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągnięcia krajowego celu redukcji narażenia*

Obowiązek pomiarów pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla potrzeb wyznaczenia krajowego wskaźnika średniego narażenia⁶ wynika z art. 15 ust. 3 oraz załącznika XIV sekcja A dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.

Celem zadania realizowanego przez GIOŚ, jest monitorowanie narażenia ludzi na pył zawieszony PM_{2,5} poprzez monitorowanie wskaźnika średniego narażenia dla poszczególnych aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz krajowego wskaźnika średniego narażenia, a także procesu dotrzymania krajowego celu redukcji narażenia i pułapu stężenia ekspozycji⁷ na pył zawieszony PM_{2,5}.

W roku 2026 GIOŚ będzie wykonywał pomiary pyłu zawieszonego PM_{2,5} i obliczy wskaźniki średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} dla roku 2025 dla wszystkich aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia.

W miastach powyżej 100 tys. mieszkańców oraz aglomeracjach nieprzekraczających 1 mln mieszkańców, pomiary będą prowadzone na jednym stanowisku pomiarowym. W aglomeracji warszawskiej oraz aglomeracji górnośląskiej pomiary będą prowadzone na dwóch stanowiskach pomiarowych. Szczegółowe informacje dotyczące lokalizacji stanowisk

⁶ Krajowy wskaźnik średniego narażenia – oznacza średni poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie pomiarów przeprowadzonych na obszarach tła miejskiego w miastach o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. i aglomeracjach na terenie całego kraju.

⁷ Pułap stężenia ekspozycji – to poziom substancji w powietrzu wyznaczony na podstawie wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia w celu ograniczenia szkodliwego wpływu danej substancji na zdrowie ludzi, który miał być osiągnięty do 2015 roku; pułap stężenia ekspozycji jest standardem jakości powietrza.

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

pomiarowych, na których prowadzone będą w roku 2026 pomiary pyłu zawieszonego PM_{2,5} na potrzeby monitorowania wskaźnika średniego narażenia dla poszczególnych aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz krajowego wskaźnika średniego narażenia, zawiera załącznik 1.

W terminie do 30 czerwca 2026 roku, w oparciu o pomiary prowadzone w latach 2023-2025, GIOŚ obliczy wskaźniki średniego narażenia dla roku 2025 dla wszystkich aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz krajowy wskaźnik średniego narażenia. Wyniki obliczeń zostaną niezwłocznie przekazane Ministrowi Klimatu i Środowiska.

Minister Klimatu i Środowiska, w terminie do 30 września, ogłosi w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” wartość wskaźnika średniego narażenia dla aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. w odniesieniu do wartości pułapu stężenia ekspozycji za rok 2025.

Informacje na temat stanowisk pomiarowych pyłu zawieszonego PM_{2,5}, w których prowadzone będą pomiary dla wskaźnika średniego narażenia wraz z wynikami pomiarów, prezentowane będą na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ. Ponadto, w terminie do 31 października 2026 r., na ww. portalu udostępniona zostanie informacja na temat wartości wskaźników średniego narażenia dla wszystkich aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia za rok 2025.

Wartości wskaźników średniego narażenia dla wszystkich aglomeracji i miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys. oraz wartość krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} za rok 2025, zgodnie z programem badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2026, zostaną przekazane do GUS w terminie do 26 października 2026.

Pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5} dla potrzeb monitorowania procesu osiągania krajowego celu redukcji narażenia będą gromadzone w wojewódzkich bazach danych (CAS) i bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 i będą zasilać system oceny jakości powietrza. Ponadto, zgodnie z wymogami dotyczącymi raportowania, będą przekazywane do EAŚ.

Informacja o wartości krajowego wskaźnika średniego narażenia na pył zawieszony PM_{2,5} za rok 2025, w terminie do 30 września 2026 r., zostanie przekazana do KE i EAŚ w ramach raportu z oceny rocznej jakości powietrza.

Zadanie: *Pomiary składu pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, rtęci w stanie gazowym oraz depozycji metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych na stacjach monitoringu tła regionalnego*

Obowiązek wykonywania pomiarów metali ciężkich i WWA w pyłe zawieszonym PM₁₀ i depozycji oraz rtęci w stanie gazowym na stacjach tła regionalnego wynika z art. 4 ust. 9 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/107/WE. Natomiast obowiązek wykonywania pomiarów składu chemicznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} wynika z art. 6 ust. 5 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE.

W celu oceny tła zanieczyszczenia atmosfery pyłem zawieszonym PM₁₀ oraz metalami ciężkimi i WWA oraz składu chemicznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} na 3 stacjach tła regionalnego w województwach: dolnośląskim (Osieczów), kujawsko-pomorskim (Zielonka) i warmińsko-mazurskim (Puszcza Borecka), będą wykonywane pomiary: całkowitej rtęci w stanie gazowym, pyłu zawieszonego PM₁₀ i metali ciężkich (arsenu, kadmu, niklu, ołowiu)

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

oraz WWA (benzo(a)pirenu, benzo(a)antracenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(j)fluorantenu, benzo(k)fluorantenu, indeno(1,2,3-cd)pirenu i dibenzo(a,h)antracenu) zawartych w pyłe zawieszonym PM₁₀ i całkowitej depozycji tych zanieczyszczeń, a także pomiary stężenia pyłu zawieszonego PM_{2,5} i składu chemicznego tego pyłu pod kątem wybranych kationów (Na⁺, K⁺, Ca²⁺, Mg²⁺, NH₄⁺) i anionów (SO₄²⁻, NO₃⁻, Cl⁻) oraz węgla elementarnego (EC) i organicznego (OC). Dodatkowo, w celu monitorowania wpływu uprzemysłowionych terenów Górnego Śląska i Małopolski na jakość powietrza na poziomie tła regionalnego, na jednej stacji w województwie śląskim, zlokalizowanej na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej (Złoty Potok), będą prowadzone pomiary składu pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz pomiary stężenia rtęci całkowitej w stanie gazowym. Ponadto, na jednej stacji tła regionalnego w województwie mazowieckim (Granica), prowadzone będą pomiary stężenia rtęci całkowitej w stanie gazowym pod kątem oddziaływania aglomeracji warszawskiej na regionalne tło zanieczyszczenia powietrza.

Jednocześnie, w celu monitorowania transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń pyłowych pomiędzy Polską a Republiką Czech, na stacji umiejscowionej w rejonie Bramy Morawskiej (Godów, województwo śląskie) będzie prowadzony monitoring składu pyłu zawieszonego PM₁₀ (metale ciężkie: arsen, kadm, nikiel i ołów oraz benzo(a)piren) i składu pyłu zawieszonego PM_{2,5} w zakresie określonym ww. dyrektywami.

Szczegóły dotyczące lokalizacji ww. stacji oraz zakresu badań w 2026 roku są zawarte w załącznikach 1 i 4.

Na stacji „Puszcza Borecka”, należącej do IOŚ - PIB, pomiary, pobór i analizy prób będą wykonywane na zlecenie GIOŚ przez IOŚ – PIB z wyjątkiem oznaczeń: metali ciężkich (arsenu, kadmu, niklu, ołowiu) i WWA (benzo(a)piren, benzo(a)antracen, benzo(b)fluoranten, benzo(j)fluoranten, benzo(k)fluoranten, dibenzo(a,h)antracen, indeno(1,2,3-cd)piren) w pyłe zawieszonym PM₁₀ (oznaczenia wykonywane przez CLB), węgla (EC i OC) w pyłe zawieszonym PM_{2,5} (oznaczenia zlecane przez IOŚ-PIB laboratorium Instytutu Podstaw Inżynierii Środowiska PAN w Zabrze) i rtęci w opadach atmosferycznych (oznaczenia zlecane przez IOŚ-PIB laboratorium Instytutu Oceanologii PAN w Sopocie). Pozostałe stacje biorące udział w realizacji zadania są stacjami GIOŚ. Pobór i analiza prób pobranych na tych stacjach będą wykonywane przez CLB.

Dane ze stacji będą gromadzone w wojewódzkich bazach danych CAS i bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 i będą zasilać system oceny jakości powietrza. Ponadto, dane te zgodnie z wymogami dotyczącymi raportowania, będą przekazywane do bazy danych EAS.

W ramach wypełnienia obowiązków sprawozdawczych, wynikających z Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości, wybrane wyniki pomiarów za rok 2025 ze stacji „Zielonka” i „Puszcza Borecka” zostaną przesłane do bazy danych EMEP w Norwegii do 31 lipca 2026 r.

Sprawozdania z badań jakości powietrza wykonanych na stacjach tła regionalnego w 2025 r. zostaną sporządzone przez właściwe oddziały CLB, a dla stacji „Puszcza Borecka” – przez IOŚ-PIB, a następnie przesłane do GIOŚ do 15 maja 2026 r. Wyniki powyższych badań posłużą do sporządzenia rocznej oceny zanieczyszczenia powietrza na poziomie tła regionalnego za 2025 r.

W celu upowszechniania informacji o jakości powietrza na stacjach tła regionalnego zostanie przygotowany raport roczny na temat składu pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz depozycji metali ciężkich i WWA na stacjach tła regionalnego w Polsce w 2025 r. oraz

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

opracowanie dotyczące zanieczyszczenia powietrza rtęcią na stacjach tła regionalnego w Polsce w 2025 r.

Powyższe opracowania oraz informacje o ww. stacjach pomiarowych i wyniki pomiarów zostaną udostępnione na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ.

Zadanie: *Określanie tła substancji w powietrzu*

Obowiązek określania tła substancji w powietrzu wynika z art. 8 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, a także załącznika nr 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu.

Celem realizacji zadania jest uzyskanie rozkładu przestrzennego stężeń zanieczyszczeń dla potrzeb określania tła substancji w powietrzu. Informacja ta jest konieczna do analiz wykonywanych na potrzeby ocen oddziaływania przedsięwzięć na środowisko w procesie wydawania pozwoleń.

GIOŚ dla zanieczyszczeń, dla których w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu określony jest poziom dopuszczalny o okresie uśredniania wyników wynoszącym rok kalendarzowy (dotyczy pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu oraz ołowiu w pyłe zawieszonym PM₁₀), określi tło stężeń tych substancji w powietrzu na podstawie danych wykorzystanych do rocznej oceny jakości powietrza.

Do 30 kwietnia 2026 r. aktualne tło substancji w powietrzu będzie określane w oparciu o wyniki oceny jakości powietrza za rok 2024. Od 1 maja 2026 r. aktualne tło substancji w powietrzu będzie określane w oparciu o wyniki oceny jakości powietrza za rok 2025.

Zadanie: *Monitoring prekursorów ozonu*

Obowiązek wykonywania pomiarów prekursorów ozonu na co najmniej jednej stacji w Polsce wynika z art. 10 ust 6 oraz załącznika X dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE.

Celem zadania jest określenie i analiza trendów stężeń prekursorów ozonu w powietrzu atmosferycznym, sprawdzenie skuteczności strategii redukcji emisji, kontrola spójności inwentaryzacji emisji oraz pomoc w identyfikacji źródeł emisji do zaobserwowanych stężeń zanieczyszczeń. Celem dodatkowym jest wkład w lepsze zrozumienie procesów powstawania ozonu i rozprzestrzeniania się jego prekursorów, jak również w zastosowanie modeli fotochemicznych.

Monitoring prekursorów ozonu będzie prowadzony przez GIOŚ na 1 stacji tła regionalnego w Polsce, o dużym stopniu reprezentatywności, zlokalizowanej w województwie kujawsko-pomorskim (Zielonka).

Pomiary prekursorów ozonu będą wykonywane w sposób ciągły poprzez pomiar automatyczny za pomocą zestawu chromatografów gazowych wraz z urządzeniami peryferyjnymi, dostarczającymi media do układu pomiarowego.

Szczegóły dotyczące lokalizacji stacji „Zielonka” oraz prowadzony na niej w roku 2026 zakres badań, zawiera załącznik 1. Dane ze stacji „Zielonka” będą gromadzone w kujawsko-

pomorskiej wojewódzkiej bazie danych CAS i bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 (więcej informacji na str. 13). Ponadto, dane te zgodnie z wymogami dotyczącymi raportowania, będą przekazywane do bazy danych EAŚ.

W celu upowszechniania informacji o prekursorach ozonu po zakończeniu weryfikacji serii rocznych za rok 2025, opracowany zostanie raport roczny za rok 2025, zawierający analizę wyników monitoringu prekursorów ozonu. Raport ten zostanie udostępniony na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ.

Zadanie: *Wspomaganie systemu rocznych ocen jakości powietrza metodami modelowania matematycznego*

Obowiązek wykonywania modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu wynika zarówno z art. 88 ust. 5 i 6 ustawy Poś jak i dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. zalecających stosowanie modelowania jako metody uzupełniającej pomiary jakości powietrza lub w szczególnych warunkach je zastępującej, jak i z decyzji wykonawczej Komisji 2011/850/EU z dnia 12 grudnia 2011 r. ustanawiającej zasady stosowania dyrektyw 2004/107/WE i 2008/50/WE odnośnie konieczności raportowania danych przestrzennych do Komisji Europejskiej w tym obszarów, na których miało miejsce przekroczenie norm jakości powietrza.

Celem realizacji zadania jest uzyskanie rozkładu przestrzennego stężeń zanieczyszczeń dla potrzeb rocznych ocen jakości powietrza, w tym określenie lokalizacji i powierzchni obszarów, na których wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych i celu długoterminowego stężeń zanieczyszczeń powietrza, a także określenie liczby osób narażonych na ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń powietrza.

Modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza za rok 2025, o którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 1 ustawy – Poś, zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy – Poś, wykonuje IOŚ-PIB. Dane emisyjne do tego modelowania zapewni KOBiZE funkcjonujący w strukturach IOŚ-PIB.

GIOŚ w ramach współpracy z IOŚ-PIB w zakresie realizacji niniejszego zadania będzie weryfikował informacje dotyczące emisji zanieczyszczeń do powietrza zawarte w Centralnej Bazie Emisyjnej (zadanie: ***Weryfikacja informacji o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do powietrza znajdujących się w Centralnej Bazie Emisji zanieczyszczeń do powietrza prowadzonej przez KOBiZE, dla potrzeb modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu*** – str. 21) oraz przygotowywał i przekazywał do IOŚ-PIB informacje zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza.

W ramach realizacji ww. zadania, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza:

- a) GIOŚ przekaze IOŚ-PIB wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń za rok 2025 w odniesieniu do:
 - dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, ozonu i tlenku węgla w terminie do 15 lutego 2026 r.,
 - benzo(a)pirenu i arsenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ w terminie do 28 lutego 2026 r.;

- b) IOŚ–PIB przekaze do GIOŚ w terminie do 20 marca 2026 r. wyniki modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb rocznej oceny jakości powietrza za rok 2025 w zakresie substancji: dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM₁₀, pyłu zawieszonego PM_{2,5}, ozonu, benzo(a)pirenu i arsenu w pyle zawieszonym PM₁₀, w tym obszary przekroczeń wyznaczone dla każdego parametru statystycznego, każdego zanieczyszczenia i każdej strefy, w której został przekroczony poziom dopuszczalny, poziom docelowy lub poziom celu długoterminowego, liczbę ludności zamieszkałą na obszarze przekroczeń wyznaczoną dla każdej strefy oraz informację o zastosowanym modelowaniu wraz z raportem dotyczącym zapewnienia i kontroli jakości w zakresie wykonanego modelowania oraz zbiorom danych o emisjach zanieczyszczeń do powietrza wykorzystanych w modelowaniu w podziale na województwa, strefy i powiaty oraz źródła emisji.

GIOŚ przeanalizuje wyniki modelowania stężeń zanieczyszczeń powietrza wykonywanego przez IOŚ-PIB pod kątem ich wykorzystania dla potrzeb oceny jakości powietrza za rok 2025 w poszczególnych strefach, jako informacji wspomagającej ocenę jakości powietrza. W przypadku pozytywnego wyniku tej analizy, wyniki modelowania zostaną wykorzystane w ocenie jakości powietrza za rok 2025.

Zadanie: *Weryfikacja informacji o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do powietrza zgromadzonych w Centralnej Bazie Emisji zanieczyszczeń do powietrza prowadzonej przez KOBIZE, dla potrzeb modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu*

Celem zadania jest zapewnienie informacji o źródłach i ładunkach substancji odprowadzanych do powietrza, które będą spójne, porównywalne i kompletne i będą mogły być wykorzystane do modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 1a ustawy z dnia 17 lipca 2009 r. o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. z 2024 r. poz. 834), do zadań KOBIZE należy wykonywanie, na potrzeby modelowania matematycznego, o którym mowa w art. 88 ust. 5 ustawy Poś, zadań związanych z prowadzeniem bazy emisji powierzchniowych, liniowych i punktowych. Baza ta jest dostępna dla GIOŚ poprzez narzędzie zwane Centralną Bazą Emisji (CBE). W CBE są udostępniane przez KOBIZE dane o poszczególnych rodzajach emisji, które w 2026 r. będą podlegać weryfikacji.

W 2026 roku będzie wykonywana przez GIOŚ bieżąca weryfikacja i uzupełnianie danych dotyczących emisji zanieczyszczeń do powietrza zawartych w CBE znajdującej się w KOBIZE na potrzeby modelowania jakości powietrza i ich wykorzystania w procesie opracowywania ocen jakości powietrza.

Zadanie: *Krótkoterminowe prognozy zanieczyszczenia powietrza*

Obowiązek wykonywania modelowania matematycznego transportu i przemian substancji w powietrzu na potrzeby prognoz zanieczyszczenia powietrza wynika z art. 88 ust. 5 i 6 ustawy Poś i jest związany z koniecznością określania ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu dla potrzeb informowania społeczeństwa oraz właściwych terytorialnie wojewódzkich centrów zarządzania kryzysowego i rządów województw zgodnie z art. 94 ust. 1b i 1c ustawy Poś.

Obowiązek ten jest jednocześnie realizacją jednego z głównych celów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE.

Celem zadania jest zapewnienie informacji o prognozowanych stężeniach zanieczyszczeń powietrza. Informacje te są niezbędne do ostrzegania społeczeństwa o ryzyku wystąpienia wysokich, zagrażających zdrowiu stężeń zanieczyszczeń, jak i uruchamiania działań przewidzianych w planach działań krótkoterminowych zgodnie z wymaganiami ww. dyrektywy.

Szczegóły realizacji działań związanych z powiadamianiem organów o ryzyku wystąpienia wysokich stężeń zanieczyszczeń powietrza zostały opisane w zadaniu: **Informowanie o ryzyku wystąpienia przekroczenia i wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania, poziomu alarmowego, poziomu dopuszczalnego i poziomu docelowego substancji w powietrzu** (str. 14).

Modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla potrzeb krótkoterminowych prognoz zanieczyszczenia powietrza, o którym mowa w art. 88 ust. 6 pkt 4 ustawy Poś, zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy Poś, wykona IOŚ-PIB. Dane emisyjne do tego modelowania zapewni KOBiZE.

Zgodnie z przepisami dotyczącymi zakresu i sposobu przekazywania informacji, modelowanie w 2026 r. na potrzeby prognoz krótkoterminowych będzie obejmowało:

- a) pył zawieszony PM₁₀ - zakres czasowy realizacji prognoz - rok kalendarzowy;
- b) dwutlenek azotu - zakres czasowy realizacji prognoz - rok kalendarzowy;
- c) dwutlenek siarki - zakres czasowy realizacji prognoz – od 1 stycznia do 31 marca oraz od 1 października do 31 grudnia;
- d) ozon - zakres czasowy realizacji prognoz – od 1 kwietnia do 30 września.

IOŚ-PIB będzie codziennie przygotowywał i przekazywał do GIOŚ, najpóźniej do godziny 7.00, wyniki prognoz zanieczyszczeń powietrza wykonane w siatce o rozdzielczości nominalnej 0,025x0,025 stopnia, sięgającej minimum 100 km poza granice kraju. Na potrzebę poprawnego odebrania prezentowanych prognoz, mapy będą przycięte do granic Polski. Prognozy zanieczyszczeń powietrza będą prezentowane na dzień bieżący i dwa kolejne dni.

W terminie do 30 maja 2026 r. IOŚ-PIB opracuje i przekaze do GIOŚ informacje o modelowaniu wykonanym na potrzeby prognoz zanieczyszczenia powietrza:

- a) pyłem zawieszonym PM₁₀ i dwutlenkiem azotu – modelowanie wykonane w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r.;
- b) dwutlenkiem siarki - modelowanie wykonane w okresie od 1 października 2025 r. do 31 marca 2026 r.

W terminie do 30 listopada 2026 r. IOŚ-PIB opracuje i przekaze do GIOŚ informacje o modelowaniu wykonanym na potrzeby prognoz zanieczyszczenia powietrza O₃ – modelowanie wykonane w okresie od 1 kwietnia do 30 września 2026 r.

Krótkoterminowe prognozy zanieczyszczenia powietrza będą prezentowane na portalu „Jakość powietrza” GIOŚ zarówno dla całego kraju, jak i odrębnie dla poszczególnych województw.

Zadanie: *Określanie wpływu źródeł transgranicznych na jakość powietrza*

Obowiązek określania wpływu źródeł transgranicznych na jakość powietrza w Polsce wynika z art. 92a ust. 1 ustawy Poś i jest związany z koniecznością określania ryzyka wystąpienia

przekroczeń poziomu alarmowego, dopuszczalnego, docelowego lub celu długoterminowego substancji w powietrzu, spowodowanych napływem zanieczyszczeń z innych państw. Obowiązek ten wynika jednocześnie z zapisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE w zakresie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza.

Celem realizacji zadania jest zapewnienie informacji o wpływie źródeł transgranicznych na jakość powietrza w Polsce. W przypadku zaistnienia ryzyka wystąpienia przekroczeń spowodowanych przenoszeniem zanieczyszczeń z terytorium innego państwa, informacje te mogą zostać wykorzystane w procesie konsultacji międzynarodowych.

Ryzyko przekroczeń spowodowanych przenoszeniem zanieczyszczeń z terytorium innego państwa ocenia się na podstawie wyników pomiarów prowadzonych w ramach PMŚ, o których mowa w zadaniu: **Badania i roczne oceny jakości powietrza w strefach** (str. 12) lub przy wykorzystaniu wyników modelowania i analiz, o których mowa w art. 88 ust. 6 pkt 3 ustawy Poś.

Modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu dla określania wpływu źródeł transgranicznych na jakość powietrza wykonuje IOŚ-PIB zgodnie z art. 88 ust. 7 ustawy Poś. Dane emisyjne do tego modelowania zapewni KOBiZE. Modelowanie matematyczne transportu i przemian substancji w powietrzu będzie dotyczyło roku 2025 i zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza, będzie obejmowało zanieczyszczenia: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenki azotu, pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5}, ozon, arsen i benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀.

W terminie do 30 czerwca 2026 r. IOŚ-PIB opracuje i przekaze do GIOŚ wyniki modelowania wpływu źródeł transgranicznych na jakość powietrza w Polsce w roku 2025 oraz informacje o zastosowanym modelowaniu wraz z raportem dotyczącym zapewnienia i kontroli jakości w zakresie wykonanego modelowania oraz zbiorem danych o emisjach zanieczyszczeń do powietrza wykorzystanych w modelowaniu w podziale na województwa, strefy i powiaty oraz źródła emisji.

Raport zawierający informacje o wpływie źródeł transgranicznych na jakość powietrza w Polsce w roku 2025 wraz z analizą wyników modelowania zostanie udostępniony na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ.

Zadanie: *Monitoring tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i Szymbarku wg programów EMEP i COMBINE/HELCOM*

Obowiązek wykonania tego zadania wynika z podpisanego przez Polskę protokołu w sprawie EMEP (European Monitoring and Evaluation Programme) do Konwencji z 1979 r. w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości oraz z Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego.

Celem realizacji zadania jest badanie tła zanieczyszczenia powietrza. Zadanie jest kontynuacją dotychczasowych badań i będzie realizowane w oparciu o sieć krajową składającą się z dwóch stacji Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowego Instytutu Badawczego (IMGW-PIB): w Łebie (woj. pomorskie) i Jarczewie (woj. lubelskie), stacji IOŚ-PIB w Puszczy Boreckiej (woj. warmińsko-mazurskie) i stacji Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania Polskiej Akademii Nauk/ GIOŚ w Szymbarku (woj. małopolskie).

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

Program pomiarowy jest ustalany i zatwierdzany przez Organ Wykonawczy EMEP. Na potrzeby programu EMEP, na czterech stacjach krajowej sieci (w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i Szymbarku), będą prowadzone pomiary:

- a) w fazie gazowej: SO_2 , NO_2 , O_3 ;
- b) w opadzie atmosferycznym: SO_4^{2-} , NO_3^- , NH_4^+ , Cl^- , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , K^+ ;
- c) przewodność elektrolityczna, pH.

Na stacjach w Łebie, Jarczewie i Puszczy Boreckiej będą również prowadzone pomiary:

- a) w aerozolu: SO_4^{2-} ;
- b) sumy gazów i aerozoli: $(\text{HNO}_3 + \text{NO}_3^-)$, $(\text{NH}_3 + \text{NH}_4^+)$;
- c) dodatkowo na stacjach w Puszczy Boreckiej i Szymbarku – pomiary w fazie gazowej NO_x i NO , a na stacjach w Łebie i Jarczewie - pomiary w aerozolu: NO_3^- , NH_4^+ , Cl^- .

Pomiary metali ciężkich (ołowiu, kadmu, miedzi, cynku, chromu i niklu) w opadach atmosferycznych będą prowadzone na stacjach w Łebie, Puszczy Boreckiej i Szymbarku; pomiary arsenu i rtęci w opadach atmosferycznych – na stacjach w Puszczy Boreckiej i Szymbarku; pomiary azotu całkowitego i fosforu całkowitego w opadach atmosferycznych - na stacjach w Łebie i Szymbarku, a pomiary dwutlenku węgla, rtęci, pyłu zawieszonego PM_{10} oraz metali ciężkich i WWA w pyłe zawieszonym PM_{10} , WWA w depozycji całkowitej, pomiary pyłu zawieszonego $\text{PM}_{2,5}$ i jego składu, na stacji w Puszczy Boreckiej. Program pomiarowy w zakresie pomiarów składu pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$ oraz depozycji całkowitej jest opisany w zadaniu: ***Pomiary składu pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$, rtęci w stanie gazowym oraz depozycji metali ciężkich i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych na stacjach monitoringu tła regionalnego*** (str. 17). Ponadto na stacji w Szymbarku będą prowadzone pomiary pyłu zawieszonego PM_{10} .

Szczegółowe informacje dotyczące lokalizacji stacji tła regionalnego EMEP i informacje o stanowiskach do pomiarów zanieczyszczeń gazowych, pyłu zawieszonego PM_{10} oraz metali ciężkich i WWA w pyłe zawieszonym PM_{10} , pyłu zawieszonego $\text{PM}_{2,5}$ i jego składu, metali ciężkich, WWA, azotu ogólnego i fosforu ogólnego w opadach atmosferycznych są zawarte w załącznikach 1 i 4.

Wyniki pomiarów będą przekazane do GIOŚ i będą gromadzone:

- a) w wojewódzkich bazach danych CAS - w zakresie danych objętych roczną oceną jakości powietrza;
- b) w bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 – w zakresie wszystkich danych objętych programem badań.

Wyniki badań objętych niniejszym zadaniem posłużą do wypełnienia obowiązków sprawozdawczych wynikających z Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości i Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego zwanej Konwencją Helsińską.

W 2026 r. wyniki badań zostaną przekazane do:

- a) bazy danych EMEP w Norwegii - wyniki badań za 2025 r. - w terminie do 31 lipca;
- b) bazy danych EAŚ - zweryfikowane wyniki pomiarów automatycznych i wybrane wyniki pomiarów manualnych ze stacji objętych programem badań – wyniki badań za 2025 r. - w terminie do 30 września (raportowanie w ramach zadania: ***Badania i roczne oceny jakości powietrza w strefach*** – str. 12);
- c) GUS - wyniki badań za 2025 r. wraz z wieloletnim trendem – w terminie do 31 sierpnia.

IOŚ-PIB i IMGW-PIB opracują i prześlą do GIOŚ roczne zestawienia wyników pomiarów wraz z rocznymi raportami dotyczącymi badań wykonanych na poszczególnych stacjach za rok 2025.

Ponadto, w celu upowszechniania informacji o jakości powietrza na stacjach tła regionalnego EMEP, IOŚ-PIB opracuje i prześle do GIOŚ raport syntetyczny dotyczący monitoringu tła zanieczyszczenia atmosfery w Polsce dla potrzeb EMEP i KE w 2025 roku, obejmujący wszystkie stacje sieci EMEP w Polsce funkcjonujące w roku 2025.

Powyższe informacje o stacjach pomiarowych, wyniki pomiarów i opracowania będą udostępnione na portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ.

Zadanie: *Monitoring chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń do podłoża*

Celem realizacji zadania jest dostarczenie danych o ładunkach substancji zakwaszających, biogenów, metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeniach organicznych (w tym WWA) deponowanych do podłoża wraz z opadem atmosferycznym na potrzeby realizacji obowiązków wynikających m.in. z Konwencji o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego i ustawy Prawo wodne.

Wyniki monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych będą wykorzystywane do analizy wpływu redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza na depozycję zanieczyszczeń do podłoża i na potrzeby opracowywania planów gospodarowania wodami, o których mowa w art. 317 ustawy Prawo wodne.

Dane te umożliwiają śledzenie trendów i tym samym ocenę skuteczności programów redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza i mogą być one również wykorzystywane do bilansowania związków eutrofizujących w ramach ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa.

Rok 2026 będzie trzecim rokiem badań chemizmu opadów atmosferycznych w zmodernizowanej sieci krajowej. Koncepcja tej sieci została opracowana w ramach projektu pn. „Wzmocnienie oceny depozycji atmosferycznej w Polsce w oparciu o doświadczenia norweskie”. Na ww. sieć składa się 19 stacji monitorujących chemizm opadów. Szczegółowy wykaz stacji monitoringu chemizmu opadów atmosferycznych wraz z zakresem wykonywanych badań zestawiono w załączniku 4.

Sieć pomiarów depozycji atmosferycznej składa się z:

- a) 4 stacji realizujących pomiary chemizmu opadów na rzecz programu EMEP w trybie dobowym oraz miesięcznym, zależnie od mierzonego parametru (program pomiarowy stacji EMEP jest opisany w zadaniu: ***Monitoring tła zanieczyszczenia atmosfery na stacjach w Łebie, Jarczewie, Puszczy Boreckiej i Szymbarku wg programów EMEP i COMBINE/HELCOM*** (str. 23));
- b) 15 stacji realizujących zakres pomiarowy wyłącznie w próbach miesięcznych.

W próbkach opadów atmosferycznych, pobieranych na 15 stacjach badania chemizmu opadów (próby analizowane w cyklu miesięcznym) badane będą stężenia:

- a) anionów: SO_4^{2-} , NO_3^- , Cl^- ;
- b) kationów: NH_4^+ , Na^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , K^+ ;
- c) azotu całkowitego i fosforu całkowitego

oraz będą prowadzone pomiary pH i przewodności elektrolitycznej.

Jednocześnie, na 14 z 15 stacji badających opady wyłącznie w cyklu miesięcznym, badane będą stężenia metali ciężkich: Zn, Cu, Pb, Cd, As, Cr, a na 11 z 15 stacji – Hg. Dodatkowo, na 2 wybranych stacjach będą prowadzone badania: Ni, Hg, WWA, HCB, α , β , γ – HCH.

Próby opadu mokrego (*wet only*) będą pobierane za pomocą automatycznych kolektorów opadu na stacjach zlokalizowanych na terenie całego kraju. Analizy fizykochemiczne próbek z wyłączeniem prób opadu atmosferycznego ze stacji w Łebie, Jarczewie i w Puszczy Boreckiej, jak również pomiarów pH na stacji Szymbark, będą wykonywane przez GIOŚ.

Na podstawie wyników analiz fizykochemicznych próbek opadów zostaną oszacowane miesięczne i roczne wartości depozycji zanieczyszczeń opadów do podłoża oraz zostanie opracowany raport roczny z badań chemizmu opadów atmosferycznych w Polsce za 2025 r.

Wyniki badań chemizmu opadów atmosferycznych będą gromadzone w bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0 – w zakresie wszystkich danych objętych programem badań.

Zadanie: *Pomiary stanu warstwy ozonowej nad Polską oraz pomiary natężenia promieniowania UV-B*

Obowiązek realizacji zadania wynika z podpisanych przez Polskę protokołów do Konwencji wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej, ustalających zakres i harmonogramy eliminowania substancji niszczących warstwę ozonową.

Celem zadania jest zapewnienie informacji umożliwiających ocenę skuteczności działań na rzecz ochrony warstwy ozonowej podejmowanych przez społeczność międzynarodową w ramach protokołów do Konwencji wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej. Zadanie jest kontynuacją dotychczasowych prac i będzie realizowane w oparciu o sieć krajową, która jest elementem Światowego Systemu Obserwacji Ozonu (GO₃OS), przez Instytut Geofizyki Polskiej Akademii Nauk (IGF-PAN) i IMGW-PIB.

Badania będą obejmowały:

- codzienne pomiary całkowitej zawartości ozonu w atmosferze za pomocą spektrofotometru Dobsona i Brewera - o ile nie uniemożliwi tego wystąpienie opadu deszczu lub śniegu, pomiary pionowego rozkładu ozonu metodą Umkehr oraz pomiary stężeń zanieczyszczeń w przyziemnej warstwie atmosfery na stacji Belsk;
- pomiary profili ozonowych metodą sondażową na stacji Legionowo w okresie spodziewanych ubytków ozonu;
- pomiary natężenia promieniowania UV-B.

Wyniki ww. pomiarów będą przekazywane do GIOŚ.

Ponadto IGF PAN i IMGW-PIB opracują i prześlą do GIOŚ roczne zestawienia wyników pomiarów wraz z rocznymi raportami o stanie warstwy ozonowej i natężeniu promieniowania UV-B dla Polski w powiązaniu z oceną stanu warstwy ozonowej w skali globalnej za 2025 r. Powyższe raporty będą udostępnione na portalu „Jakość powietrza” GIOŚ.

W 2026 r. wyniki badań zostaną przekazane do:

- Laboratorium Fizyki Atmosfery na Uniwersytecie w Salonikach, Grecja - wyniki pomiarów całkowitej zawartości ozonu – codziennie;

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

- b) Światowego Centrum Danych o Ozonie i Promieniowaniu Ultrafioletowym w Toronto, Kanada:
 - wyniki pomiarów całkowitej zawartości ozonu – codziennie, co miesiąc,
 - profil ozonu (sondaż) – 2 razy w roku,
 - profil ozonu (Umkehr) – przynajmniej 2 razy w roku;
- c) Instytutu Badań Klimatu i Środowiska NILU w Kjeller w Norwegii - profil ozonu (sondaż) - po każdym sondażu;
- d) Globalnej Sieci Detekcji Zmian Składu Atmosfery (NDACC) w Maryland, USA – zweryfikowane dane sondaży ozonowych – raz w roku;
- e) GUS – wyniki badań za 2025 r. wraz z wieloletnim trendem – w terminie do 29 lipca 2026 r.

Pomiary stężeń zanieczyszczeń w przyziemnej warstwie atmosfery na stacji Belsk będą gromadzone w mazowieckiej wojewódzkiej bazie danych CAS i bazie danych monitoringu jakości powietrza JPOAT3,0.

Wyniki pomiarów posłużą do określenia stanu warstwy ozonowej i natężenia promieniowania UV-B nad Polską oraz do wypełnienia obowiązków sprawozdawczych wynikających z ww. Konwencji.

4. Działania na rzecz zapewnienia jakości badań prowadzonych w ramach monitoringu jakości powietrza

Działania na rzecz zapewnienia jakości badań dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska, realizowane przez Krajowe Laboratorium Referencyjne do spraw jakości powietrza atmosferycznego (KLRP) obejmą:

- a) organizację badań biegłości dla zanieczyszczeń gazowych (tlenek węgla, dwutlenek siarki, ozon, tlenki azotu, benzen), zanieczyszczeń pyłowych (pył zawieszony PM₁₀/PM_{2,5}) oraz metali ciężkich (arsen, kadm, nikiel, ołów) i benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀;
- b) uczestnictwo w międzynarodowych badaniach biegłości - zanieczyszczenia gazowe (tlenek węgla, dwutlenek siarki, ozon, tlenki azotu, benzen) organizowanych przez KE;
- c) dokonywanie przeglądów systemów pomiarowych (sprawdzenia i kalibracje) oraz systemów zarządzania na stacjach monitoringu jakości powietrza;
- d) wykonywanie wzorcowań i kalibracji na rzecz Krajowej Sieci Monitoringu Powietrza CLB;
- e) koordynację właściwego stosowania metodyk referencyjnych oraz prowadzenie i koordynację badań równoważności (wyznaczanie współczynników korekcyjnych) dla automatycznych mierników pyłu zawieszonego PM₁₀/PM_{2,5} oraz pomiarów pasywnych dwutlenku azotu;
- f) wdrażanie nowych metodyk badawczych;
- g) ujednolicanie metod i procedur badawczych;
- h) organizację i prowadzenie szkoleń z zakresu zapewnienia jakości pomiarów monitoringu jakości powietrza;
- i) koordynację na terenie Polski programów zapewnienia jakości badań organizowanych przez KE;

- j) wspieranie prac prowadzonych przez europejską sieć krajowych laboratoriów referencyjnych AQUILA, której zadaniem jest przede wszystkim zapewnienie spójnej polityki jakości w sieciach monitoringu jakości powietrza na terenie Unii Europejskiej.

Zadania laboratoriów dostarczających dane o jakości powietrza na potrzeby PMŚ:

- a) wdrożenie i utrzymywanie systemu zarządzania, stosowanie przyjętych w PMŚ procedur zapewnienia jakości;
- b) prowadzenie pomiarów i badań zgodnie z wymogami norm przywołanych w prawodawstwie polskim;
- c) stosowanie metodyk referencyjnych w prowadzeniu pomiarów i badań lub metodyk równoważnych z wykazaną równoważnością do metod referencyjnych;
- d) w przypadku stosowania metodyk równoważnych bieżące wyznaczanie współczynników korekcyjnych do metodyk referencyjnych;
- e) uczestnictwo, przynajmniej raz na dwa lata, w organizowanych przez KLRP badaniach biegłości zarówno dla zanieczyszczeń gazowych jak i pyłowych;
- f) zachowanie spójności pomiarowej, stosowanie certyfikowanych wzorców, przestrzeganie terminów wzorcowań i kalibracji;
- g) nadzór nad urządzeniami pomiarowymi stacji monitoringu jakości powietrza;
- h) systematyczne prowadzenie weryfikacji danych;
- i) doskonalenie kadry poprzez uczestnictwo w szkoleniach, przede wszystkim organizowanych przez KLRP;
- j) prowadzenie stałego nadzoru nad wyposażeniem pomiarowym i badawczym, utrzymywanie wymaganej prawnie kompletności danych.

5. Udostępnienie informacji w zakresie monitoringu jakości powietrza

Rozpowszechnianie informacji o stanie środowiska jest jednym z podstawowych zadań systemu PMŚ. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o IOŚ obowiązkiem GIOŚ jest zapewnienie informowania społeczeństwa oraz organów administracji publicznej o stanie środowiska oraz nieodpłatne udostępnianie organom administracji publicznej informacji objętych państwowym monitoringiem środowiska, zgodnie z przepisami ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Obowiązek zapewnienia powszechnego dostępu do informacji o jakości powietrza w 2026 roku realizowany będzie poprzez działania nakierowane na dalsze utrzymanie narzędzi informatycznych do udostępniania danych oraz rozwój i dostosowywanie tych narzędzi do współpracującego z nimi modernizowanego systemu do gromadzenia, przechowywania i przetwarzania danych. Kontynuowane będą prace nad unowocześnieniem portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ i aplikacji mobilnej „Jakość Powietrza w Polsce” i ich dostosowaniem do wymagań dyrektywy AAQD. Analizowane będą również strategiczne kierunki dalszego rozwoju i modernizacji narzędzi informatycznych do udostępniania danych i możliwości ich automatyzacji.

Informacje w zakresie monitoringu jakości powietrza GIOŚ udostępniać będzie poprzez:

- 1) **portal „Jakość Powietrza” GIOŚ**, gdzie udostępniane będą:
 - a) bieżące wyniki pomiarów jakości powietrza;
 - b) prognozy jakości powietrza;

*Wykonawczy program państwowego monitoringu środowiska na rok 2026
- monitoring jakości powietrza*

- c) informacje o przekroczeniach poziomów informowania i poziomów alarmowych substancji w powietrzu;
 - d) zasoby archiwalnych danych pomiarowych;
 - e) mapy z informacjami dotyczącymi monitoringu powietrza z możliwością samodzielnego pobrania;
 - f) raporty i opracowania, w tym m.in.:
 - raporty z rocznej oceny jakości powietrza za poprzedni rok kalendarzowy,
 - raporty z oceny jakości powietrza na potrzeby ustalenia odpowiedniego sposobu wykonywania rocznych ocen jakości powietrza,
 - krajowe i wojewódzkie raporty o stanie środowiska,
 - specjalistyczne publikacje,
 - g) komunikaty w sprawie aktualnej i prognozowanej jakości powietrza w Polsce;
 - h) dane o depozycji atmosferycznej poprzez dedykowany moduł portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ;
- 2) **usługi i produkty cyfrowe:**
- a) interfejs API umożliwiający dostęp do aktualnych i archiwalnych wyników pomiarów, Indeksu Jakości Powietrza GIOŚ, statystyk, metadanych stacji i stanowisk pomiarowych;
 - b) aplikację mobilną „Jakość Powietrza w Polsce”, pozwalającą na szybki i łatwy dostęp do informacji o aktualnym i prognozowanym stanie jakości powietrza;
 - c) geoportal GIOŚ Inspire;
- 3) **indywidualny wniosek**, w ten sposób m.in. udostępniane będą informacje o tle substancji w powietrzu na wskazanym przez wnioskodawcę obszarze.

6. Realizacja projektów na rzecz Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie monitoringu jakości powietrza

Na rzecz monitoringu jakości powietrza GIOŚ kontynuował będzie dwa projekty finansowane ze środków europejskich:

- 1) projekt pn. **„Upowszechnianie i ułatwianie dostępu do informacji o jakości powietrza w Polsce poprzez utworzenie nowego portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ wraz z usługami API”**, finansowany ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, priorytet: FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności, w ramach działania: FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury, typ projektu: Monitoring przyrody, powietrza i hałasu.
- Celem projektu jest zapewnienie społeczeństwu i organom administracji efektywnego i powszechnego dostępu do informacji o jakości powietrza w Polsce poprzez nowe lub zmodernizowane narzędzia. W 2026 r. planowane jest rozpoczęcie prac nad utworzeniem nowego portalu „Jakość Powietrza” GIOŚ wraz dostosowaniem technologicznym usług API udostępniających informacje o jakości powietrza i aplikacji mobilnej „Jakość Powietrza w Polsce”, w oparciu o opracowaną wcześniej koncepcję wizualną, funkcjonalną i techniczną.

Nowy portal „Jakość Powietrza” GIOŚ, stanowiący kompleksowe źródło informacji w zakresie monitoringu jakości powietrza, ma w przyszłości zastąpić obecną wersję tego

narzędzia. W ramach prac projektowych portal zostanie rozbudowany o nowe elementy wymagane zapisami dyrektywy AAQD;

- 2) projekt pn. **„Rozwój i modernizacja wyposażenia do badań jakości powietrza oraz wspieranie ocen jakości powietrza”** realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, priorytet: FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności, w ramach działania: FENX.01.05 Ochrona przyrody i rozwój zielonej infrastruktury, typ projektu: Monitoring przyrody, powietrza i hałasu.

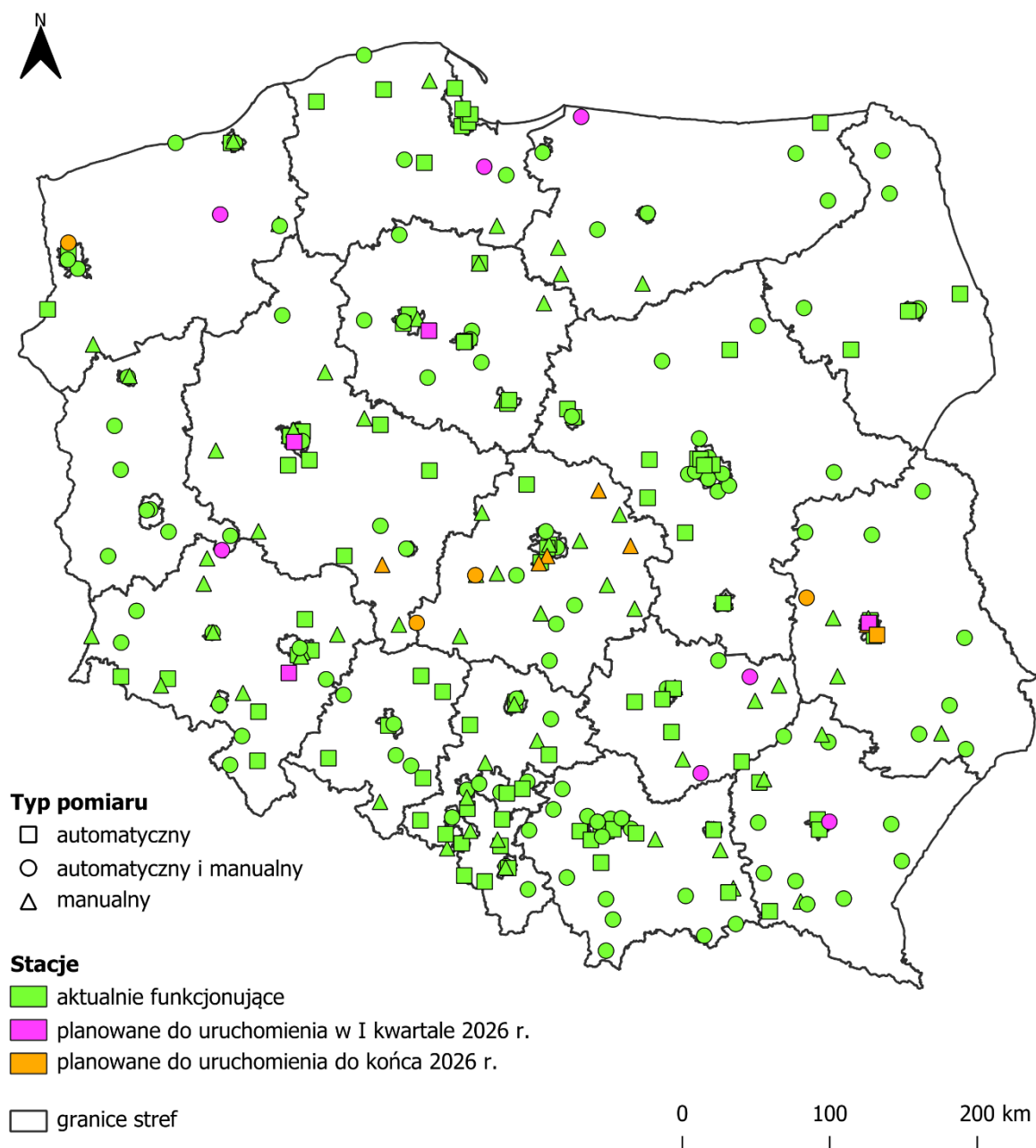
Celem projektu jest usprawnienie i zwiększenie efektywności monitorowania środowiska w zakresie pomiarów jakości powietrza. Projekt zakłada m.in.:

- a) zakup aparatury pomiarowej dla potrzeb Państwowego Monitoringu Środowiska: analizatorów do pomiarów zanieczyszczeń gazowych (tlenków azotu, dwutlenku siarki, tlenku węgla, ozonu, BTEX) analizatorów do pomiarów prekursorów ozonu oraz kalibratorów wielogazowych wraz z wytwornicami powietrza zerowego), poborników pyłu zawieszonego PM10/PM2,5, automatycznych mierników pyłu zawieszonego PM10/PM2,5, kontenerów pomiarowych, mobilnych laboratoriów i stacji monitoringu jakości powietrza oraz aparatury pomiarowo-badawczej do analiz chemicznych;
- b) opracowanie modernizacji systemu zbierania i weryfikacji danych;
- c) w ramach wdrażania dyrektywy AAQD:
 - dostosowanie systemu pomiarów i ocen jakości powietrza do nowych wymagań poprzez modyfikację systemu informatycznego do gromadzenia i przetwarzania danych o jakości powietrza JPOAT3,0,
 - prowadzenie badań oddziaływania transportu na stężenia dwutlenku azotu metodą próbników pasywnych.

Ponadto, GIOŚ będzie brał udział w realizacji projektu „Dane 3.0 - wymiana, wartość” prowadzonego przez Ministerstwo Cyfryzacji, finansowanego ze środków Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy 2021-2027. W ramach projektu w 2026 roku planuje się utworzenie samoobsługowego portalu z narzędziami do analizy danych o środowisku zgromadzonych w GIOŚ, w tym usług API, utworzonych w ramach projektu w 2025 roku, udostępniających nowe zestawy danych o jakości powietrza.

Załącznik nr 7

Mapa lokalizacji stacji pomiarowych monitoringu jakości powietrza funkcjonujących oraz planowanych do uruchomienia w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w Polsce w roku 2026

Załącznik nr 8

Wykaz stosowanych skrótów

AAQD – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2024/2881 z dnia 23 października 2024 roku w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (Dz. U. UE. L. z 2024 r. poz. 2881 z 20.11.2024)

BC – węglowy aerozol absorbujący

CBE – Centralna Baza Emisji KOBiZE

CLB – Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ

COMBINE/HELCOM – Cooperative Monitoring in the Baltic Marine Environment/ Helsinki Commission

EAŚ – Europejska Agencja Środowiska

EMEP – European Monitoring and Evaluation Programme

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

HCB – heksachlorobenzen

HCH – heksachlorocykloheksan

IGF PAN – Instytut Geofizyki Polskiej Akademii Nauk

IMGW-PIB – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy

IOŚ-PIB – Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy

KE – Komisja Europejska

KLRP – Krajowe Laboratorium Referencyjne ds. jakości powietrza atmosferycznego

KOBiZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami

MKiŚ – Ministerstwo Klimatu i Środowiska

PMS – Państwowy Monitoring Środowiska

UFP – cząstki ultradrobne

WHO - Światowa Organizacja Zdrowia

WWA – wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne

WPPMS – Wykonawczy Program Państwowego Monitoringu Środowiska